

Branko Haistor

TURIZAM, KAO POKRETAČ ILI KOČNICA GOSPODARSKOG RAZVOJA

Crikveničko-vinodolski kraj, prema svim dosadašnjim izrađenim studijama treba se razvijati kao turistička destinacija, iza koje tvrdnje i ja čvrsto stojim. Ovo je osnovna konstatacija, koju uvijek treba imati na umu, ali u svim segmentima i na cjelovitom području destinacije.

Prije par godina, točnije u Zborniku br. 8, Crikveničko-vinodolsku rivijeru (Grad Crikvenica, Grad Novi Vinodolski i Vinodolska općina) podijelio sam na nekoliko teritorijalnih zona u kojima se bez ugrožavanja osnovne djelatnosti, pod jedinstvenim nazivom TURIZAM mogu paralelno razvijati i poticati i drugi oblici gospodarstva. Promatrajući naš kraj, gotovo u potpunosti možemo primijeniti istarski model gospodarskoga razvoja.

1. OBALNO I MORSKO PODRUČJE

Ovo područje mora u potpunosti biti rezervirano za primarnu turističku djelatnost bez industrije i proizvodnje koja ugrožava vizualni, zvučni, ili neki drugi ekološki efekt.

Ovo područje treba kvalitetnim prostornim planovima zaštititi od daljnje devastacije u građevinskom smislu, a za određena područja stimulativnim mjerama i pogodnostima zainteresirati investitore i kapital (izgradnja rekreacijskih i zabavnih centara na moru i kopnu, izgradnja marina i privezišta za nautičare i domaće stanovništvo, proširenje i unapređenje usluge postojećih zdravstvenih centara, kako državnih tako i privatnih).

U ovom segmentu razvoja veliku ulogu i odgovornost ima lokalna samouprava naša dva Grada, Crikvenice i Novog Vinodolskog.

Gradovi moraju na ovom dijelu svoga područja donijeti čvrste i jasne standarde ponašanja svih sudionika, kako za gospodarstvo tako i stanovništvo (od kanti za odlaganje smeća, izgleda poslovnih prostora, terasa, pokretnih „štan-dova”, fasada, prometa, parkiranja...) i niza drugih sitnica koje moraju biti u skladu sa strukom.

Gradovi bi trebali napraviti svojevrsnu inventuru slobodnoga zemljišta, srediti vlasništvo i infrastrukturu, a potom po principu koncesije dodijeliti dugoročni najam za točno određenu djelatnost.

Ne slažem se s poduzetničkom industrijskom zonom u Vinodolskoj ulici u Crikvenici, što smo i kroz mišljenje upravnog odbora Udruženja obrtnika Crikvenica u pismenom obliku obavijestili Grad Crikvenicu, i predložili preseljenje ”betonare”, otpada, Murvice, Metisa i naselja Vinodolska 22, a isto područje rezervirali za rekreativno zabavni centar.

2. ZAOTALNO PODRUČJE

Zaotalni dio Rivijere od Drivenika preko Triblja, Grižana, Bribira do Ledenica treba promatrati kao cjelinu i na taj način sagledati mogućnosti razvoja ovoga kraja, koji mora biti sport obalnom području.

Ovaj dio, koji čini najveću površinu, s izgrađenom osnovnom infrastrukturom, ima veliku razvojnu ulogu u gospodarstvu našega kraja. Gotovo cjelokupno područje pripada jednoj lokalnoj jedinici Općini Vinodolskoj sa sjedištem u Bribiru (koju neki žele podijeliti – nadam se da neće uspjeti u toj nakani). Cijelo je područje vrlo interesantno zbog blizine mora, čistog i zdravog zraka, izuzetno lijepog panoramskog pogleda, kvalitetne obradive zemlje i pašnjak, pa ga stoga i treba promatrati s aspekata:

- TURIZAM
- POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA
- MALI I SREDNJI INDUSTRIJSKI POGONI

Poljoprivredna gospodarstva ne mogu se razvijati u smislu velikih poljoprivrednih proizvođača, obzirom na relativno male parcele, ali uzgojem određenih kultura kao vinova loza, trešnje i dr., koje bi poljoprivredni stručnjaci savjetovali, određeni bi broj stanovnika po principu samozapošljavanja ostajao u rod-nim kućama, od kojih bi neki prema svojim sklonostima otvarali i ugostiteljske radnje te na taj način razvijali agroturizam, koji danas ima zavidno mjesto u turističkoj ponudi.

Istočni se dio područja prema tradiciji više bavi stočarstvom, pa ga u tom smjeru treba i stimulirati. Proizvodnja kvalitetnih domaćih proizvoda mesa i sira.

Turizam u ovom području možemo promatrati kao izletnički turizam, koji je nastavak razvoja agro-gospodarstava s ugostiteljskom ponudom.

Izletnički turizam bazirat će se također na rekreativnim aktivnostima: Tribaljskom jezeru, letenju s padobranom, konjičkom sportu, razgledavanju kulturno povijesnih znamenitosti itd.

Industrijski pogoni moraju naći svoje mjesto u razvoju ovoga područja, jer omogućavaju raznolikost zanimanja stanovništva, a time i osiguravaju sigurniju egzistenciju obitelji u slučaju poremećaja na turističkom tržištu. Prilikom odabira industrijske proizvodnje potrebno je voditi računa o ekološkoj zaštiti prostora i primarne djelatnosti cjelokupne Rivijere.

Obrtništvo i malo poduzetništvo će se u ovom smjeru razvijati kao dodatna karika u proizvodnom lancu velike industrije – brodogradnje, elektroindustrije, drvne industrije i dr.

Drugi segment industrijskog razvoja su male obrtničke radionice metalske struke, servisne i autolimarske radionice, koje će s vremenom morati preseliti iz obalnog pojasa.

Zaobalno područje je vrlo vrijedan dio Rivijere, ali mu se dosad nije pridavala veća pažnja i to pogotovo dvije Gradske lokalne samouprave – Crikvenica i Novi Vinodolski. Smatram da u određenju razvojnih smjernica i njihovom financiranju moraju sudjelovati sve tri lokalne samouprave. Ovdje prvenstveno mislim na stvaranje jedne veće poduzetničke zone s konkretnim programima i planovima razvoja. U zadnje vrijeme novi vid poduzetničkog ulaganja su koncesije (zasada masovno u obalnom pojasu, koji je prezasićen), stoga vidim mogućnost širenja ovoga vida poduzetničke aktivnosti i u ovom dijelu Rivijere i to:

- koncesije zemljišta (poljoprivrednog i rekreativnog)
- koncesije zgrada (starih škola, domova, kaštela i dr.)

Djelatnost usmjeriti prema prirodnim obilježjima i tradiciji određenoga kraja:

- Turističko rekreativno područje – (dolina Dubračine-donji tok, Tribaljsko jezero, planina Tić)
- Turističko izletničko područje – (područje Grižne-Bibir sa svim gradinama i kaštelima u cijelom kraju)
- Poljoprivredno-stočarsko i poljoprivredno ugostiteljsko područje – (područje Vinodolske doline, Ledenice, Zagon)
- Industrijsko-proizvodno područje – (cijelo područje osim dijelova rezerviranih za djelatnost iz prve tri točke)

Poduzetnička ulaganja dolaze sama, ali lokalna samouprava u ovom slučaju Općina Vinodolska i Gradovi Crikvenica i Novi Vinodolski moraju povući prvi potez. Sređivanje katastarsko pravnih poslova i uređenje globalne infrastrukture, kao i odrediti okvirnu namjenu zemljišta. Poduzetništvo ne trpi totalnu

diktaturu vlasti, ali od vlasti se nužno očekuje da postavi minimalne tehničke uvjete u smislu tehnologije rada, ekologije-zaštita okoline, vrste djelatnosti koje se izrijekom zabranjuju i konačno pogodnosti prema:

- vrsti djelatnosti
- vrsti i korištenju tehnologije
- broju zapošljavanja lokalnog stanovništva

3. GORSKO PODRUČJE

Gorski dio je područje preko 800 m nadmorske visine, a 30-tak minuta vožnje udaljen od morske obale i pruža velike razvojne mogućnosti i prednosti. Teško je prihvatiti istinu da turistička privreda u obalnom pojasu ne prepoznaje ove prednosti razvoja cijele Rivijere, koju ponekad i nazivamo «plavo-zelenom rivijerom».

Minimalnim angažmanom svih Turističkih zajednica, planinarskih i lovačkih društava, uz potrebna odobrenja lokalne vlasti i Hrvatskih šuma po uzoru na Gorski kotar, možemo već ovoga proljeća organizirati veliki broj vikend aranžmana pod nazivom “More-šuma-more”, a tijekom sezone dnevne i poludnevne izlete u organizaciji specijaliziranih Turističkih agencija.

Osim izrazito velike mogućnosti turističko-rekreativno-izletničkog razvojnog modela, ovaj kraj je idealan za mala stočarska gospodarstva s mogućnošću agroturizma i malih pansiona, jer se u skoroj budućnosti nazire elektrifikacija jednog dijela područja – Lukovo.

Sažetak

Autor cjelovitije pristupa razmatranju gospodarstva u CVK, kako u pogledu obuhvaćanja svih gospodarskih djelatnosti koje su potrebne novom kraju i turizmu u njemu, tako i u pogledu cjelovitosti kraja. Predlaže koje se gospodarske aktivnosti mogu u njemu razvijati, ne ograničavajući ih na ovu ili onu lokalnu zajednicu. Tako se protivi i tzv. industrijskim zonama, i smatra da industrijske poduzetničke programe treba razvijati tamo gdje za njih postoje i drugi uvjeti, a ne remete turističke programe.

Ključne riječi

Cjelovitost kraja, programi gospodarskog razvoja, industrijske zone, područja gospodarskog razvoja, gospodarskog razvoja, plavo-zelena rivijera

Bilješka o autoru

Branko Haistor, dipl. ekonomist, Udruga malih privrednika Crikvenica.